

dr hab. Joanna Basiaga-Pasternak prof. AKF

Kraków, 20.01.2025 r.

Zakład Psychologii

Instytut Nauk Społecznych

Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu

Akademia Kultury Fizycznej

Im. Bronisława Czecha w Krakowie

Al. Jana Pawła II 78

31-571 Kraków

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Agaty Kamionka

pt. „Rodzicielski modelowanie aktywności fizycznej i innych zachowań prozdrowotnych
u dzieci w okresie średniego dzieciństwa”

wykonanej w Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu

im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku

pod kierunkiem prof. dr hab. Mariusza Lipowskiego

z Uniwersytetu WSB Merito w Gdańsku

Aktywność fizyczna i ukierunkowany na profilaktykę zdrowia styl życia stanowi podstawę zdrowego społeczeństwa. Kształtowanie postawy prozdrowotnej powinno odbywać się już od najmłodszych lat. Głównym punktem odniesienia dziecka są zazwyczaj rodzice (opiekunowie). To ich zadaniem jest dbanie o właściwe odżywianie zgodnie z zasadami piramidy żywienia, która uwzględnia jako podstawowy czynnik także aktywność fizyczną. Jak wynika z Raportu merytorycznego projektu Aktywny powrót do szkoły (WF z AWF) (2022) oraz Raportu merytorycznego projektu Aktywny powrót do szkoły – kontynuacja programu (2023), widoczny jest systematyczny spadek kondycji fizycznej u dzieci, zwłaszcza w obszarze wydolności krążeniowo-oddechowej, niekorzystne proporcje wzrostowo-wagowe oraz w zakresie dystrybucja tkanki tłuszczowej. Tym bardziej wszelkie działania mające na celu zapobieganiu negatywnym skutkom biernego stylu życia, szczególnie u dzieci, wydają się niezbędne. Ogromną rolę w kształtowaniu postaw prozdrowotnych, w tym zachęcaniu do aktywności fizycznej odgrywają rodzice. I w tym obszarze Pani Agata Kamionka postanowiła odnaleźć się w roli badacza.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska autorstwa Pani Agaty Kamionki to spójny tematycznie cykl publikacji, który dotyczy roli oddziaływań rodziców jako modeli do podejmowania aktywności fizycznej i kształtowania postaw prozdrowotnych u dzieci. Doktorantkę szczególnie interesował ten wpływ u rodziców dzieci w okresie średniego dzieciństwa. Warto podkreślić, że przedstawione do analizy teksty są wysokopunktowane, dwa z nich ze współczynnikiem Impact Factor).

Artykuły, których współautorką jest Pani mgr Agata Kamionka to:

1. Physical Activity and psychophysical well-Being of children with disabilities and their families – a systematic review - napisany wspólnie z promotorem dysertacji prof. dr hab. Mariuszem Lipowskim, opublikowany z czasopiśmie Acta Kinesiologica, punktacja MNiSW: 140. Wkład Pani Kamionki był dominujący (70% - przygotowanie projektu badania, przeprowadzanie badań, analiza statystyczna, interpretacja wyników, przygotowanie publikacji).
2. The impact of parents' physical activity goals and parental attitudes on physical activity during leisure time among children in middle childhood. Współautorami artykułu są prof. dr hab. Mariusz Lipowski, prof. dr hab. Małgorzata Lipowska, dr Sebastian Lizińczyk. Wkład Pani Agaty Kamionki w publikację to 50% (przygotowanie projektu badania, przeprowadzanie badań, analiza statystyczna, interpretacja wyników, przygotowanie publikacji, opracowanie piśmiennictwa). Artykuł ukazał się w czasopiśmie Frontiers in Public Health, punktacja IF: 3,0; punktacja MNiSW: 100.
3. The transgenerational transmission of physical attractiveness perceptions: Role of parents' physical activity and nutrition habits in modelling body-focused health attitudes and body shape perception in five-year-old offspring zamieszczony w Baltic Journal of Health and Physical Activity, punktacja IF: 0,7; punktacja MNiSW: 70. Współautorami byli prof. dr hab. Mariusz Lipowski, dr Sebastian Lizińczyk, dr Urszula Sajewicz-Radtke, dr Ariadna Łada-Maśko, dr hab. Dariusz Jacek Olszewski-Strzyżowski, prof. AWFIS Gdańsk, prof. dr hab. Małgorzata Lipowska. Procentowy wkład Pani Kamionki w przygotowanie artykułu (przygotowanie projektu badania, przeprowadzanie badań, analiza statystyczna, interpretacja wyników, przygotowanie publikacji, opracowanie piśmiennictwa) wynosił 50%.

Praca składa się z 88 stron, z czego 40 to wprowadzenie czytelnika w problematykę badań i przedyskutowanie uzyskanych rezultatów. Pozostała część pracy to dołączone artykuły wymienione powyżej. Pierwsza część to opracowanie o typowym układzie prac typu doktorskich, prezentujące przegląd literatury przedmiotu, główne założenia pracy, opis

procedury badawczej, osób badanych i zastosowanych narzędzi. Następnie Autorka omówiła uzyskane rezultaty, załącza spis literatury (69 pozycji głównie w języku angielskim, choć znaleźć tu można także pozycje polskojęzyczne). Finalnie załączone zostały pełne wersje artykułów, które tworzą spójną całość.

Szczegółowo praca podzielona jest na następujące części:

- Spis publikacji stanowiących rozprawę doktorską,
- Wprowadzenie,
- Problematyka badań własnych (Osoby badane, Narzędzia badawcze),
- Główne wyniki badań, dyskusja,
- Podsumowanie, ograniczenia i perspektywy dalszych badań,
- Bibliografia,
- Streszczenie,
- Summary,
- Oświadczenia współautorów,
- Zaświadczenie o udziale w badaniach
- Publikacje wchodzące w skład rozprawy doktorskiej.

We Wprowadzeniu Autorka ukazuje rolę aktywności fizycznej, a także znaczenie rodziców (i kreowanych przez nich zachwianiach prozdrowotnych) w motywowaniu dzieci do aktywności fizycznej. Dokonuje tu przeglądu badań zarówno polskiej, jak i zagranicznej literatury poświęconej tej tematyce.

Następnie Pani Kamionka ukazuje główny problem badawczy, jakim się zajmuje czyli weryfikacja poziomu rodzicielskiego modelowania biernego (dawanie przykładu swoimi zachowaniami) i aktywnego poprzez działania rodzica wpływające na aktywność fizyczną, a także inne nawyki prozdrowotne pięcioletnich dzieci. Postawiła także następujące pytania badawcze:

- Czy aktywność fizyczna (cel jej podejmowania i zaangażowanie) rodziców i ich postawy rodzicielskie mają znaczenie dla aktywności fizycznej dzieci pięcioletnich?
- Jaka jest rola zachowań zdrowotnych i wyglądu rodziców (biernie modelowanie) na postrzeganie przez dzieci sylwetek osób dorosłych?

W odpowiedzi na te pytania miał pomóc skonstruowany przez Doktorantkę (prawdopodobnie, gdyż nie ma wyraźnej informacji kto jest) modelu „Modelowanie zachowań zdrowotnych w rodzinie”. Autorski (?) model jest z pewnością atutem pracy. Pani Agata Kamionka odwołując się do swoich badań, o których pisała w artykule 2 i 3, przebadła kolejno

680 rodzin z pięcioletnimi dziećmi (artykuł 2) oraz 416 rodzin z pięcioletnimi dziećmi (artykuł 3). W swoich badaniach wykorzystwała właściwie dobrane narzędzia badawcze: Skala Postaw Rodzicielskich (Plopa, 2008), Kwestionariusz Celów Aktywności Fizycznej (Lipowski i Zaleski, 2015), Inwentarz Zachowań Zdrowotnych (Juczyński, 2001), Ankieta do oceny aktywności fizycznej dzieci, Skala Piękno i Zdrowie (Lipowska i Lipowski, 2018) oraz Ocena składu ciała (wykorzystano tu analizator składu ciała Tanita, Segmental Body Composition Monitor – Tanita BC-601).

Do ważnego wniosku, płynącego z badań Doktorantki należało spostrzeżenie, że „najważniejszym elementem oddziałującym na aktywność fizyczną dziecka pięcioletniego w czasie wolnym jest cel podejmowanej aktywności fizycznej dorosłego (matki/ojca) i to on istotnie korelował z podejmowaniem ruchu przez dzieci pięcioletnie”. Wykazano także, iż zachowania żywieniowe rodziców wpływają na percepcją wyglądu sylwetki dorosłego człowieka przez dzieci pięcioletnie obojga płci. Z kolei postawy rodzicielskie nie oddziaływały bezpośrednio na aktywność fizyczną badanych dzieci. Ciekawe zależności Pani Agata zaobserwowała pomiędzy zachowaniami żywieniowymi rodziców a percepcją wyglądu sylwetki dorosłego człowieka przez dzieci pięcioletnie obojga płci. Tym samym wykazała, że „aktywna komponenta rodzicielskiego modelowania jest niezbędnym predyktorem w relacji z aktywnością fizyczną dzieci w wieku przedszkolnym”.

Uwagi krytyczne:

1. Brak informacji o autorze / rce /rach modelu „Modelowanie zachowań zdrowotnych w rodzinie” (o czym wspomniano już wcześniej).
2. Brak wyraźnie wyodrębnionej części Dyskusja. To w opinii recenzenta najpoważniejsze uchybienie. Autorka dokonuje co prawda interpretacji uzyskanych rezultatów, jednak analizy te znajdują się w części „Główne wyniki badań, dyskusja”. Dlaczego aż tyle elementów zamieszczono w jednym rozdziale? Czy objętość tego rozdziału - 3,5 strony - jest wystarczająca w pracach typu rozprawy doktorskie? Sama Dyskusja (?) to około 2 strony. Moim zdaniem zdecydowanie za mało. Pani Agata Kamionka nie wykorzystwała potencjału, jakim były bardzo interesujące i ważne wyniki badań przeprowadzonych na tak licznej grupie osób badanych.
3. Strona graficzna / styl pracy. W pracy pojawiają się błędy językowe w postaci używania pierwszej osoby (w rozprawach naukowych tego typu nie stosuje się takiej formy wypowiedzi). Praca w wielu miejscach wydaje się być niestarannie przygotowana. Znaleźć można liczne (we Wprowadzeniu bardzo liczne) pojedyncze literki pozostawione na końcu wiersza. Nie jest to zgodne z wymogami edytorskimi prac

naukowych. Rozprawa doktorska Pani Agaty Kamionka nie jest obszerna pod względem ilości stron (mam na myśli pierwsze 35 stron). Można zatem było zwrócić uwagę na estetykę tekstu. W spisie literatury także pojawiają się błędy redakcyjne np. Małgorzata Lipowska & Anna Jankowska. (2006) zamiast Lipowska., M. & Jankowska, A. (2006).

Pomimo tych zastrzeżeń uważam, że moja ocena pracy Pani Agaty Kamionka jest pozytywna i wysoka. Pani Kamionka przygotowała bardzo ciekawy i mający znaczenie utylitarne projekt badawczy. Dotarła do licznej grupy badanych, zastosowała właściwe narzędzia badawcze i zinterpretowała (choć można było więcej) uzyskane rezultaty. Sięgnęła też po właściwą literaturę przedmiotu. Sprawnie połączyła rezultaty badań w publikacjach nadając im logiczną i wartościową całość.

Przedstawiona do oceny praca spełnia wymagania stawiane pracy doktorskiej.

Wnioskuje o dopuszczenie mgr Agatę Kamionka do dalszych etapów przewodu doktorskiego

**KIEROWNIK
ZAKŁADU PSYCHOLOGII**

dr hab. Joanna Basiaga-Pasternak prof. AKF